MACIEJ SZPUNAR
FŐTANÁCSNOK INDÍTVÁNYA
Az ismertetés napja: 2016. október 26.[1]

C-507/15. sz. ügy

Agro Foreign Trade & Agency Ltd
kontra
Petersime NV

(a Rechtbank van Koophandel te Gent [genti kereskedelmi bíróság, Belgium] által benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem)

„86/653 irányelv — Törökországban tevékenységet végző kereskedelmi ügynök — EU–Törökország társulási megállapodás — 14. cikk — Kiegészítő jegyzőkönyv — A 41. cikk (1) bekezdése”

1. A jelen ügyben, amelyben a megbízó az Európai Unióban, a kereskedelmi ügynök székhelye és tevékenységi helye pedig Törökországban található, a kérdést előterjesztő bíróság két kérdés tisztázását kéri: Először is, valamely tagállam megteheti-e, hogy a 86/653/EGK irányelvet[2] úgy ülteti át, hogy rendelkezéseinek alkalmazását azon helyzetekre korlátozza, amikor a kereskedelmi ügynök tevékenységét kizárólag a belső piacon végzi.

2. A válaszom: igen.

3. Másodszor, az ilyen korlátozással ellentétesek-e az Európai Gazdasági Közösség és Törökország közötti társulás létrehozásáról szóló, egyrészről a Török Köztársaság, másrészről az Európai Gazdasági Közösség tagállamai és a Közösség által 1963. szeptember 12-én Ankarában aláírt, a Közösség nevében az 1963. december 23-i 64/732/EGK tanácsi határozattal (HL 1964. L 217., 3685. o.; magyar nyelvű különkiadás 11. fejezet, 11. kötet, 10. o.) megkötött, jóváhagyott és megerősített megállapodás (a továbbiakban: társulási megállapodás), valamint az 1970. november 23-án Brüsszelben aláírt, a Közösség nevében az 1972. december 19-i 2760/72/EGK tanácsi rendelettel (HL 1972. L 293., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 11. fejezet, 11. kötet, 41. o.) megkötött, jóváhagyott és megerősített kiegészítő jegyzőkönyv (a továbbiakban: kiegészítő jegyzőkönyv) rendelkezései.

4. A válaszom: nem.

1 — Eredeti nyelv: angol.

2 — A tagállamok önálló vállalkozóként működő kereskedelmi ügynökökre vonatkozó jogszabályainak összehangolásáról szóló, 1986. december 18-i tanácsi irányelv (HL 1986. L 382., 17. o.; magyar nyelvű különkiadás 6. fejezet, 1. kötet, 177. o.).

I – Jogi háttér

A – *Az uniós jog*

1. A 86/653 irányelv

5. A 86/653 irányelv második preambulumbekezdése a következőképpen rendelkezik:

„[…] a kereskedelmi képviseletre vonatkozó nemzeti jogszabályok eltérései alapvetően befolyásolják a versenyfeltételeket, és e tevékenység folytatását a Közösségen belül, valamint mind a kereskedelmi ügynököket a megbízóikkal szemben megillető védelemre, mind a kereskedelmi ügyletek biztonságára nézve hátrányosak; továbbá […] ezen eltérések alapvetően gátolják a kereskedelmi képviseleti szerződések létrejöttét és működését, amennyiben az ügynök és a megbízó különböző tagállamokban telepedett le”.

6. A 86/653 irányelv 17. cikkének (1) bekezdése értelmében:

„A tagállamok kötelesek megtenni a szükséges intézkedéseket annak biztosítása érdekében, hogy a kereskedelmi ügynök az ügynöki szerződés megszűnése után a (2) bekezdés rendelkezéseivel összhangban kártalanítást kapjon, vagy a (3) bekezdés rendelkezéseivel összhangban kárát megtérítsék.”

2. Társulási megállapodás

7. A társulási megállapodás 9. cikke a következőképpen fogalmaz:

„A Szerződő Felek elismerik, hogy a megállapodás hatálya vonatkozásában – azon különleges rendelkezések sérelme nélkül, amelyek a 8. cikk alapján meghozatalra kerülhetnek – a Közösség Alapító Szerződésének 7. cikkében rögzített elvnek megfelelően tilos az állampolgárság alapján történő bármely megkülönböztetés.” [nem hivatalos fordítás]

8. A társulási megállapodás 14. cikke alapján:

„A Szerződő Felek megállapodnak abban, hogy a Közösséget létrehozó szerződés 55., 56. és 58–65. cikke szolgál iránymutatásul a szolgáltatásnyújtás szabadságára vonatkozó, az egymás között fennálló korlátozások megszüntetésének megvalósításához.” [nem hivatalos fordítás]

3. Kiegészítő jegyzőkönyv

9. A kiegészítő jegyzőkönyv 41. cikkének a szövege a következő:

„(1) A Szerződő Felek tartózkodnak attól, hogy egymás között új korlátozásokat vezessenek be a letelepedési joggal és a szolgáltatásnyújtás szabadságával kapcsolatban.

(2) A Társulási Tanács a [társulási megállapodás] 13. és 14. cikke elveivel összhangban meghatározza a Szerződő Felek egymás közötti, a letelepedési jogra és a szolgáltatásnyújtás szabadságára vonatkozó korlátozások fokozatos megszüntetésének ütemezését és szabályait.

[…]”

B – *A belga jog*

10. A 86/653 irányelvet a belga jogba átültető 1995. április 13-i wet van betreffende de handelsagentuurovereenkomst (a kereskedelmi ügynöki szerződésről szóló törvény) 27. cikke a következőképpen szól:

„Azon nemzetközi megállapodások alkalmazására is figyelemmel, amelyekben Belgium részes fél, az üzleti tevékenységének fő helyével Belgiumban rendelkező kereskedelmi ügynök valamennyi tevékenységére a belga jog irányadó, és valamennyi tevékenysége a belga bíróságok joghatósága alá tartozik."

II – A tényállás, az eljárás és az előterjesztett kérdések

11. Az Agro, az alapeljárás felperese egy mezőgazdasági termékeket importáló és forgalmazó, ankarai (Törökország) székhelyű vállalkozás. Petersime, az alapeljárás alperese egy olsenei (Belgium) székhelyű, a baromfipiac részére keltetőközpontokat és tartozékokat fejlesztő, gyártó és értékesítő vállalkozás.

12. 1992. július 1-jén a Petersime a keltetőközpontjainak és tartozékainak értékesítéséről szóló szerződést kötött Törökországban egy önálló kereskedelmi ügynökkel, akinek helyébe később az 1996. augusztus 1-jei szerződés alapján az Agro lépett. A szerződés alapján a Petersime a törökországi termékei kizárólagos kereskedelmi jogait az Agróra engedményezte. Az eredetileg 1 évre kötött szerződés rendelkezése szerint a szerződés minden évben további 12 hónapra automatikusan meghosszabbodik, kivéve ha valamelyik fél az 1 éves időszak vége előtt legalább 3 hónappal ajánlott levélben felmondja. A szerződés továbbá tartalmazott egy olyan záradékot, amely értelmében a szerződésre a belga jog alkalmazandó és a jogviták megoldására kizárólag a genti bíróságok rendelkeznek joghatósággal.

13. 2013. március 26-i levelével a Petersime 2013. június 30-i hatállyal felmondta a szerződést. 2013. október 28-i levelével az Agro hivatalos felszólítást küldött a Petersime részére a szerződés megszűnése esetén járó kártalanítás megfizetésének elmulasztása miatt, továbbá lelépési díjra, a fennmaradó készlet visszavételére és a fennálló követelések megfizetésére irányuló igénnyel lépett fel.

14. 2015. január 15-én az Agro bírósági eljárást indított a Petersime ellen a kérdést előterjesztő bíróság előtt, amelyben a szerződés megszűnése esetén járó kártalanítás és jutalékok megfizetését, lelépési díjat, a fennmaradó készlet visszavételét, valamint a fennálló követelések megfizetését követelte.

15. Keresete alátámasztásául Agro azzal érvel, hogy a Handelsagentuurwet rendelkezései alkalmazandók, mivel a felek érvényesen a belga jogot választották alkalmazandó jogként. Petersime ezzel szemben arra hivatkozik, hogy csak az általános belga jog alkalmazandó, mivel a Handelsagentuurwet csak annyiban alkalmazandó, amennyiben a kereskedelmi ügynök Belgiumban végzi tevékenységét, ami a jelen helyzetben nem így van.

16. A kérdést előterjesztő bíróság álláspontja szerint az Agro és Petersime közötti szerződésben egyértelműen a belga jogot választották alkalmazandó jognak. Ez azonban nem jelenti szerinte szükségszerűen azt, hogy a Handelsagentuurwet 27. cikke alkalmazandó jelen ügyben. A kérdést előterjesztő bíróság feltételezi, hogy a Handelsagentuurwet alkalmazása nem kötelező, ha – mint jelen esetben – a kereskedelmi ügynök székhelye és tevékenységének fő helye Belgiumon kívül van.

17. Ezen eljárásokkal összefüggésben a 2015. szeptember 3-án kelt és a Bírósághoz 2015. szeptember 24-én érkezett végzésével a Rechtbank van Koophandel te Gent (genti kereskedelmi bíróság) a következő kérdéseket terjesztette előzetes döntéshozatalra:

„Összeegyeztethető-e a [86/653 irányelvet] a belga nemzeti jogba átültető [Handelsagentuurwet] az említett irányelvvel és/vagy a kifejezetten Törökország Európai Unióhoz történő csatlakozására irányuló társulási megállapodás rendelkezéseivel és/vagy a szolgáltatásnyújtás szabadságára vonatkozó korlátozások egymás közötti megszüntetésére vonatkozó, Törökország és az Európai Unió között fennálló kötelezettségekkel, ha a [Handelsagentuurwet] úgy rendelkezik, hogy csak az üzleti tevékenységük fő helyével Belgiumban rendelkező kereskedelmi ügynökökre alkalmazandó, és nem alkalmazható abban az esetben, ha egy belgiumi székhelyű megbízó és egy törökországi székhelyű kereskedelmi ügynök kifejezetten a belga jogot választották alkalmazandó jogként?”

III – Elemzés

18. Kérdése első részével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében azt szeretné megtudni, hogy a 86/653 irányelvvel ellentétes-e az a tagállami jogszabály, amelynek értelmében az említett irányelv szerinti védelem csak akkor biztosított, ha a kereskedelmi ügynök az adott tagállamban végzi tevékenységét, míg ha a megbízó székhelye van az adott tagállamban és a kereskedelmi ügynök székhelye és tevékenységének helye Törökországban, akkor nem.

19. Kérdése második részében a kérdést előterjesztő bíróság annak tisztázását kéri, hogy a társulási megállapodással vagy a kiegészítő jegyzőkönyvvel ellentétes-e az a tagállami jogszabály, amelynek értelmében a 86/653 irányelv szerinti védelem csak akkor biztosított, ha a kereskedelmi ügynök az adott tagállamban végzi tevékenységét, míg ha a megbízó székhelye van az adott tagállamban és a kereskedelmi ügynök székhelye és tevékenységének helye Törökországban, akkor nem.

20. Rövid előzetes megfontolásokat követően a kérdést először a 86/653 irányelv, majd a társulási megállapodás és a kiegészítő jegyzőkönyv szemszögéből vizsgálom.

A – *Előzetes megfontolások*

1. A Handelsagentuurwet 27. cikkének nemzeti szintű értelmezése

21. Egyértelmű eltérés tapasztalható a Handelsagentuurwet 27. cikkének a kérdést előterjesztő bíróság, valamint a belga kormány szerinti értelmezése között.

22. A tárgyaláson a belga kormány azt állította, hogy a nemzeti szintű eljárásban szóban forgó belga jogszabály, a Handelsagentuurwet 27. cikkének a kérdést előterjesztő bíróság állításával ellentétben nincs önkorlátozó jellege. Valójában a rendelkezés a belga kormány szerint alkalmazandó az olyan helyzetre is, mint amelyről szó van, vagyis ha a felek a belga jogot választották alkalmazandó jognak, akkor a Belgiumon, vagy tulajdonképpen az Európai Unión kívüli kereskedelmi ügynöki tevékenységre szintén vonatkozik.

23. A kérdést előterjesztő bíróságnak meg kell fontolnia ezeket az érveket, mivel amennyiben ez az állítás helyesnek bizonyul, a kérdést előterjesztő bíróság által feltett kérdés nemcsak hipotetikus jellegű, hanem felesleges is.

24. Ugyanakkor, mivel az előzetes döntéshozatal iránti kérelem egy *bíróságok* közötti eljárás, bírák közötti párbeszéd, a Bíróságnak az előzetes döntéshozatal iránti kérelemben a nemzeti *bíró* által leírt nemzeti jogi keretrendszerhez kell tartania magát. Ezzel összefüggésben kizárólag az ügyben eljáró és határozathozatalra hivatott nemzeti bíróság hatáskörébe tartozik annak megítélése is, hogy

– tekintettel az ügy különleges jellemzőire – ítélete meghozatalához szükségesnek tartja-e az előzetes döntéshozatalt, és ha igen, a Bíróságnak feltett kérdései relevánsak-e.[3]

25. Jelen ügyben a nemzeti bíróságnak - amely a felek szándékait megállapította, és kimondta, hogy a felek közötti szerződésre a belga jog alkalmazandó – kell eldöntenie, hogy a belga jog pontosan mely rendelkezései szabályozzák a szerződéses jogviszonyt.

26. Következésképpen elemzésem azon a feltételezésen alapul, hogy a Handelsagentuurwet 27. cikkének belgiumi alkalmazása nem vonatkozik az olyan esetekre, mint amelyről a jelen ügyben szó van.

2. A nemzetközi magánjogról

27. A 86/653 irányelv nem tartalmaz kollíziós szabályokat.[4]

28. Először is hangsúlyozni kell, hogy a kérdést előterjesztő bíróság nem rendelkezik hatáskörrel a Római Egyezmény[5] értelmezésével kapcsolatos kérdés feltevésére, amely főszabály szerint az időbeli hatály alapján alkalmazandó,[6] mivel ez a jog kizárólag a végső fokon eljáró nemzeti bíróságot illeti meg.[7]

29. Mindenesetre mind a Római Egyezmény, mind pedig a Róma I rendelet lehetővé teszi, hogy a felek szerződéses jogviszonyuk szabályozására érvényesen választhassanak jogot.

30. Mivel a kérdést előterjesztő bíróság számára nem kétséges, hogy a felek a belga jogot választották alkalmazandó jognak, kollíziós jogi megfontolásoknak nincs helye. Ahogy korábban említettem, a nemzeti bíróság számára az az alapvető probléma, hogy a belga jog mely rendelkezései alkalmazandók. Ezzel kapcsolatban a nemzeti bíróság két dolgot szeretne tisztázni. Elsőként azt, hogy a belga jogalkotó megfelelően ültette-e át a 86/653 irányelvet. Másodikként pedig azt, hogy a belga jogszabályok összhangban állnak-e a Törökországgal kötött társulási megállapodással.

31. A kérdés elemzése során először a 86/653 irányelvvel, majd a társulási megállapodással foglalkozom.

3 — Lásd például: 2013. október 17-i Unamar-ítélet (C-184/12, EU:C:2013:663, 28. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

4 — Ezzel összefüggésben lásd még: Basedow, J., Europäisches Internationales Privatrecht, in *Neue Juristische Wochenschrift*, 1996., 1921–1929. o., az 1925. oldalon, aki rámutat az ebből eredő nehézségekre a harmadik országokat érintő helyzetek kezelésével kapcsolatosan.

5 — A szerződéses kötelezettségekre alkalmazandó jogról szóló, 1980. június 19-én Rómában aláírásra megnyitott egyezmény (HL 1980. L 266., 1. o., magyar nyelven: HL 2005. C 169., 10. o.).

6 — A 2009. december 17. után kötött szerződésekre vonatkozóan a Római Egyezmény helyébe a szerződéses kötelezettségekre alkalmazandó jogról szóló, 2008. június 17-i 593/2008/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet (Róma I. rendelet) (HL 2008. L 177., 6. o.; helyesbítés: HL 2009. L 309., 87. o.) lépett hatályba, lásd a rendelet 28. cikkét.

7 — A Római Egyezménynek a bíróság általi értelmezéséről szóló, 1988. december 19-i első jegyzőkönyv (HL 1998. C 27., 47. o.) – amely 2004. augusztus 1-jén lépett hatályba – 1. cikkének megfelelően, a Bíróság hatáskörrel rendelkezik az említett egyezmény rendelkezéseinek értelmezésére vonatkozó előzetes döntéshozatal iránti kérelmek elbírálására. A kérdést előterjesztő bíróság nem szerepel az említett jegyzőkönyv 2. cikke a) pontjában szereplő listán, mint a Bíróság elé előzetes döntéshozatal iránti kérelem terjesztésére jogosult bíróság (Belgiumban csak a Cour de cassation és a Conseil d'État rendelkezik ilyen hatáskörrel).

B – *A kérdés első része: a 86/653 irányelv*

1. Cél és felépítés

32. A 86/653 irányelv (a továbbiakban: irányelv) célja, hogy a kereskedelmi ügynöki szerződést kötő felek közötti jogviszonyra tekintettel összehangolja a tagállami jogszabályokat.[8] A Bíróság számos alkalommal tisztázta, hogy az irányelv célja különösen az, hogy a kereskedelmi ügynököket védje a megbízóikkal fennálló kapcsolatukban, és evégett az egyebek mellett megállapítja az ügynöki szerződés megkötésének és megszűnésének szabályait (az irányelv 13–20. cikke).[9] Az irányelv kötelező[10] szabályokat állapít meg, amelyek minimális védelmi követelményeket írnak elő a kereskedelmi ügynöknek.[11] Ezért a kereskedelmi ügynököknek az irányelv 17. cikkébe foglalt, a megbízóval való szerződéses jogviszonyuk megszűnése esetén járó kártalanításra vonatkozó rendelkezéseket úgy kell értelmezni, hogy azok a kereskedelmi ügynökök védelmét szolgálják.[12]

33. A területi hatályáról azonban hallgat az irányelv. Sem azt nem határozza meg, hogy a megbízónak valamely konkrét helyen kellene székhellyel rendelkeznie, sem azt, hogy a kereskedelmi ügynöknek hol kell végeznie tevékenységét ahhoz, hogy az irányelv alkalmazandó legyen. Ezért az a kérdés merül fel, hogy az irányelvnek csak az Unión, a belső piacon belüli hatályt szándékoztak biztosítani, vagy az kiterjed a belső piac határain túlra is.[13]

34. Az irányelv célja a tagállami magánjogi jogszabályok összehangolására irányul. Az irányelv tartalmazza a kereskedelmi ügynöki szerződések néhány alapvető rendelkezését. Az ügynöki szerződésre alkalmazandó jogot a hatáskörrel rendelkező bíróság államában alkalmazandó kollíziós szabályok alapján kell meghatározni. Az alkalmazandó jogot ki lehet jelölni – ahogy az jelen esetben is történt – a felek jogválasztásáról szóló záradékban vagy a jogválasztásra a felek választása hiányában alkalmazandó szabályok alapján.

35. Következésképpen főszabály szerint, ha a kereskedelmi ügynöki szerződésre tagállami jogot kell alkalmazni, a 86/653 irányelvet átültető nemzeti rendelkezések alkalmazandók. Ez azonban nem jelenti azt, hogy a nemzeti jogalkotó egyáltalán ne korlátozhatná az említett irányelvet átültető rendelkezések területi hatályát. A nemzeti jogalkotónak ennek során viszont figyelemmel kell lennie azokra az esetekre, amikot az irányelv alkalmazása kötelező.

36. Mit jelent az, hogy az irányelv alkalmazása kötelező? E tekintetben két esetet kell megkülönböztetnünk. Az első esetben a „kötelező jelleg” a kereskedelmi ügynöki szerződésben részes felek érdemi jogait és kötelezettségeit meghatározó rendelkezésekre vonatkozhat. A 86/653 irányelv e célból több módszert is alkalmaz a rendelkezései „kötelező jellegének” megállapítására. Egyes esetekben úgy rendelkezik, hogy „a felek [bizonyos rendelkezésektől] [egyáltalán] nem térhetnek

8 — Lásd: 1998. április 30-i Bellone-ítélet (C-215/97, EU:C:1998:189, 10. pont); 2000. július 13-i Centrosteel-ítélet (C-456/98, EU:C:2000:402, 13. pont); 2006. március 23-i Honyvem Informazioni Commerciali ítélet (C-465/04, EU:C:2006:199, 18. pont); 2009. március 26-i Semen-ítélet (C-348/07, EU:C:2009:195, 14. pont); 2013. október 17-i Unamar-ítélet (C-184/12, EU:C:2013:663, 36. pont). Lásd még, például: Fock, T., *Die europäische Handelsvertreter-Richtlinie*, Nomos Verlagsgesellschaft, Baden-Baden, 2001., 25. o.

9 — Lásd: 1998. április 30-i Bellone-ítélet (C-215/97, EU:C:1998:189, 13. pont); 2000. november 9-i Ingmar-ítélet (C-381/98, EU:C:2000:605, 20. és 21. pont); 2006. március 23-i Honyvem Informazioni Commerciali ítélet (C-465/04, EU:C:2006:199, 19. és 22. pont); 2008. január 17-i Chevassus-Marche-ítélet (C-19/07, EU:C:2008:23, 22. pont); 2009. március 26-i Semen-ítélet (C-348/07, EU:C:2009:195, 14. pont). Lásd még: Macgregor, L., Case Comment Compensation for commercial agents: an end to plucking figures from the air?, *Edinburgh Law Review* 2008., 86–93. o., a 87. oldalon.

10 — Lásd: 2000. november 9-i Ingmar-ítélet (C-381/98, EU:C:2000:605, 21. és 22. pont); 2006. március 23-i Honyvem Informazioni Commerciali ítélet (C-465/04, EU:C:2006:199, 22. és 34. pont); 2013. október 17-i Unamar-ítélet (C-184/12, EU:C:2013:663, 40. pont).

11 — Lásd: 2013. október 17-i Unamar-ítélet (C-184/12, EU:C:2013:663, 52. pont). Lásd még: Rott-Pietrzyk, E., *Agent Handlowy – Regulacje Polskie i Europejskie*, C.H. Beck, Varsó, 2006., 68. o.

12 — Lásd: 2000. november 9-i Ingmar-ítélet (C-381/98, EU:C:2000:605, 24. pont).

13 — Az Egységes Európai Okmány óta a Szerződés, jelenleg az EUMSZ 26. cikk (2) bekezdésében úgy határozza meg a belső piacot, hogy az „olyan belső határok nélküli térséget jelent, ahol az áruk, a személyek, a szolgáltatások és a tőke szabad mozgása biztosítva van”. Jelen indítvány, különösen amikor az uniós jogszabályok és az ítélkezési gyakorlat idézésére kerül sor, a „belső piac”, a „közös piac” valamint az „egységes piac” kifejezést felcserélhetően használja.

el”[14]. Másutt azt írja elő, hogy egyes rendelkezésektől „eltérni a kereskedelmi ügynök hátrányára nem lehet”[15], illetve hogy bizonyos rendelkezések „a felek közötti erre vonatkozó külön megegyezés hiányában”[16] alkalmazandók. Végül az irányelv néhány ízben másképpen – sajátosabb módon – korlátozza a felek szerződési autonómiáját.[17]

37. A második esetben a „kötelező jelleg” a 86/653 irányelvből eredő védelem területi hatályára is vonatkozhat. Ezért az a kérdés merül fel, hogy a közösségi jogalkotó szándéka annak biztosítására irányult-e, hogy az irányelv által nyújtott védelem a világ bármely pontján kötött kereskedelmi ügynöki szerződésre kötelező legyen minden olyan esetben, amikor a joghatósági megállapodásra (ideértve természetesen a felek joghatósági megállapodását is) vonatkozó szabályoknak megfelelően valamely tagállam joga alkalmazandó.

38. A jelen ügyben a következő probléma vetődik fel: kötelező-e az irányelv 17. és 18. cikke szerinti védelem abban az esetben, ha a megbízó valamelyik tagállamban telepedett le, a kereskedelmi ügynök pedig harmadik országban telepedett le és ott is fejti ki tevékenységét?

2. Ítélkezési gyakorlat

39. A Bíróság a Centrosteel-ítéletben kimondta, hogy „az irányelv célja, hogy a kereskedelmi ügynöki szerződést kötő felek közötti jogviszonyra tekintettel összehangolja a tagállami jogszabályokat, függetlenül a határon átnyúló elemektől”[18]. Én ezt a kijelentést úgy értelmezem, hogy csupán az *Unión belüli* helyzetekre vonatkozik, mégpedig két okból. Először is, e kijelentés kontextusa a *tagállami* jogszabályok összehangolása volt. Másodszor, a Bíróság ezután kifejtette, hogy az irányelv hatálya „ezért tágabb, mint az [EUM-Szerződés] által meghatározott alapvető szabadságok”[19]. Értelmezésemben a Bíróság mindössze egy meglehetősen közhelyes állítást akart hangsúlyozni, miszerint valamely harmonizációs intézkedés, mint amilyen a 86/653 irányelv, messzebb mehet a négy szabadságnál annyiban, hogy nem korlátozódik nemzetek feletti helyzetekre és a határon átnyúló elem nem szükséges.

40. Jelen esetben tehát a Centrosteel-ítélet nem ad megfelelő választ.

41. Az Ingmar-ítéletben a Bíróság kimondta, hogy egy olyan rendelkezés, mint a 86/653 irányelv 17. cikke, akkor is alkalmazandó, ha a szerződésre valamely harmadik állam joga vonatkozik.[20] Ezt azért mondta ki, mert a kereskedelmi ügynök tevékenységét a belső piacon végezte. A Bíróság egyebek mellett kimondta, hogy „[az irányelv 17. és 18. cikke rendelkezéseinek] szerepéből következően ugyanis szükséges azok alkalmazása, amennyiben a tényállás szoros összefüggésben áll a Közösséggel, különösen, ha a kereskedelmi ügynök valamely tagállam területén gyakorolja a tevékenységét, akármilyen jognak is kívánták a felek a szerződést alávetni”[21].

42. Ugyanakkor az Ingmar-ügyben szereplő helyzet szöges ellentétben állt a mostanival. Ott a megbízó volt az Unión kívül és a kereskedelmi ügynök volt az, aki az Unión belül végezte tevékenységét, míg jelen ügyben a megbízó az Unióban van, és a kereskedelmi ügynök az Unión kívül végzi tevékenységét.

14 — Lásd a 86/653 irányelv 5. cikkét.

15 — Lásd a 86/653 irányelv 10. cikkének (4) bekezdését, 11. cikkének (3) bekezdését, 12. cikkének (3) bekezdését, illetve 19. cikkét.

16 — Lásd a 86/653 irányelv 6. cikkének (1) bekezdését.

17 — Lásd a 86/653 irányelv 13. cikkének (1) bekezdését és 15. cikkének (3) bekezdését.

18 — Lásd: 2000. július 13-i Centrosteel-ítélet (C-456/98, EU:C:2000:402, 13. pont).

19 — Lásd: 2000. július 13-i Centrosteel-ítélet (C-456/98, EU:C:2000:402, 13. pont).

20 — Lásd: 2000. november 9-i Ingmar-ítélet (C-381/98, EU:C:2000:605, 26. pont).

21 — Lásd: 2000. november 9-i Ingmar-ítélet (C-381/98, EU:C:2000:605, 25. pont).

43. Az Unamar-ítéletben [22] a Bíróság mellékesen kimondta, hogy az „irányelv 17. és 18. cikke alapvető jelentőséggel bír, mivel meghatározzák a védelem azon szintjét, amelynek a kereskedelmi ügynökök számára történő biztosítását az uniós jogalkotó észszerűnek tartotta *az egységes piac megteremtése keretében*” [23].

44. Ezért értelmezésem szerint az Ingmar-ítélet és az Unamar-ítélet azt tartalmazza, hogy a 86/653 irányelv 17. és 18. cikke kötelező abban az értelemben, hogy amikor valamely kereskedelmi ügynök tevékenységét a belső piacon végzi, a 86/653 irányelv 17. és 18. cikke szerinti védelmet biztosítani kell, függetlenül attól, hogy a felek közötti szerződésre mely jog alkalmazandó. *A contrario*, a 17. és 18. cikk nem kötelező, ha a kereskedelmi ügynök tevékenységét a belső piacon kívül végzi. Ebből ezért arra lehet következtetni, hogy a tagállamok a tevékenységüket a belső piacon végző kereskedelmi ügynökökre korlátozhatják a 17. és 18. cikk szerinti védelem területi hatályát.

3. Megfogalmazás

45. Az irányelv második preambulumbekezdése értelmében „a kereskedelmi képviseletre vonatkozó nemzeti jogszabályok eltérései alapvetően befolyásolják a versenyfeltételeket, és e tevékenység folytatását a *Közösségen belül*, valamint mind a kereskedelmi ügynököket a megbízóikkal szemben megillető védelemre, mind a kereskedelmi ügyletek biztonságára nézve hátrányosak”. [24] Ugyanez a preambulumbekezdés azzal folytatja, hogy „ezen eltérések alapvetően gátolják a kereskedelmi képviseleti szerződések létrejöttét és működését, amennyiben *az ügynök és a megbízó különböző tagállamokban telepedett le*”. [25]

46. Hasonlóképpen, az irányelv harmadik preambulumbekezdése szerint, „mivel a *tagállamok közötti* áruforgalmat az *egységes piaci* feltételekhez hasonló feltételek mellett célszerű folytatni és ez szükségessé teszi a tagállamok jogrendszereinek közelítését a *közös piac* megfelelő működéséhez szükséges mértékig”. [26]

47. Ez a megfogalmazás véleményem szerint arra utal, hogy a 86/653 irányelv a külső helyzetekkel szemben a belső piaci helyzetekre korlátozódik. [27]

4. Jogalkotási előzmények

48. Az eredeti bizottsági javaslat az Unión kívül tevékenykedő kereskedelmi ügynököket említette. A 35. cikk (1) bekezdésének tervezete szerint amennyiben a felek az irányelvnek ott meghatározott számos rendelkezésétől az ügynök hátrányára eltérnek, az ilyen kikötés érvénytelen. A 35. cikk (2) bekezdése azzal folytatja, hogy „[a] 21. cikk (4) bekezdésében és a 33. cikkben megengedett eltéréseken kívül a felek eltérhetnek az előző bekezdésben meghatározott kötelező rendelkezésektől azon tevékenységeket illetően, amelyeket a kereskedelmi ügynök a Közösségen kívül végez” [28].

49. A 86/653 irányelvben nem szerepel az eredeti tervezet 35. cikkének (2) bekezdéséhez hasonló rendelkezés. Ez arra utalhat, hogy a Tanács annak idején nem akarta az irányelvet a belső piacra korlátozni.

22 — Az Unamar-ítélet egy Unión belüli helyzettel foglalkozott, amely annak megállapításáról szólt, hogy a 86/653 irányelvet helyesen átültető két tagállam melyikének (polgári) jogát kell helyesen alkalmazni. Lásd: 2013. október 17-i ítélet (C-184/12, EU:C:2013:663, 51. pont).

23 — Lásd: 2013. október 17-i Unamar-ítélet (C-184/12, EU:C:2013:663, 39. pont). Kiemelés tőlem.

24 — Kiemelés tőlem.

25 — Kiemelés tőlem.

26 — Kiemelés tőlem.

27 — Innen nézve a fent hivatkozott Centrosteel-ítélet nem mond ellent az én megállapításomnak.

28 — Lásd: a tagállamok önálló vállalkozóként működő kereskedelmi ügynökökre vonatkozó jogszabályainak összehangolásáról szóló tanácsi irányelvre vonatkozó, a Bizottság részéről a Tanácsnak 1976. december 17-én benyújtott bizottsági javaslat (HL 1977. C 13., 2. o.).

50. Azonban én nem ezt az értelmezést javaslom a Bíróságnak. Amennyire én tudom, a 35. cikk tervezetének teljes szövegétől elálltak a jogalkotási folyamat során, mivel a Parlament úgy vélte, hogy a 35. cikk *(1) bekezdésének* tervezetében a rendelkezések listája túl merev volt.[29] A Parlament csak a „kereskedelmi ügynök által a Közösségen kívül végzett tevékenységekre" történő utalást nem nehezményezte. Ebből arra következtetek, hogy a Parlament támogatta ezt a területi elhatárolást.

51. Hasonlóképpen, a Gazdasági és Szociális Bizottság is tett észrevételeket a tervezet 35. cikkére vonatkozóan, amelyek – értelmezésem szerint – szintén korlátozták a kötelező rendelkezések hatályának meghatározását.[30]

52. Következésképpen a Bizottság felülvizsgált javaslata alapvetően megváltoztatta a 35. cikk tervezetének első bekezdését, míg a második bekezdést változatlanul hagyta.[31]

53. Amikor a 86/653 irányelvet a Tanács néhány évvel később elfogadta, a tervezetet jelentős mértékben módosították. Az irányelv a javaslattal ellentétben már nem próbált meg minden jogi kérdést szabályozni a kereskedelmi ügynökök szerződésével kapcsolatban. A javasolt rendelkezések körülbelül felét elhagyták.[32] Így a tervezet 35. cikkének megfelelő rendelkezés már nem szerepel benne. Az eredetileg javasolt rendelkezéshez legközelebb a 86/653 irányelv 19. cikke áll, amely értelmében a felek a 17. cikk[33] és a 18. cikk[34] rendelkezéseitől a kereskedelmi ügynök hátrányára az ügynöki szerződés lejárta előtt nem térhetnek el.

54. Ennélfogva még ha hajlamosak lennénk is arra, hogy a fentiekből következően úgy értelmezzük, hogy az irányelv területi hatálya a kereskedelmi ügynök belső piacon belüli tevékenységére korlátozódik, a jogszabályi háttér nem sok támpontot ad az irányelv területi hatályát illetően. Sem azt a következtetést nem tudjuk egyértelműen levonni, hogy az irányelv a belső piacra korlátozódik, sem azt, hogy nem.

5. Belső piaci célkitűzés

55. Az uniós magánjogi normákat, mint amilyen a 86/653 irányelv, a belső piac kontextusára és rendszerére tekintettel kell értékelni.[35]

29 — Lásd az Európai Közösségek Bizottsága által a Tanácsnak benyújtott, a tagállamok önálló vállalkozóként működő kereskedelmi ügynökökre vonatkozó jogszabályainak összehangolásáról szóló irányelvre vonatkozó javaslatra vonatkozó európai parlamenti véleményt megtestesítő ajánlást (HL 1978. C. 239., 20. o.), 17. pont: „[…] úgy érzi, hogy a rendelkezéseknek a 35. cikkben szereplő hosszú felsorolása az irányelvet túl rugalmatlanná teszi és ezért arra kéri a Bizottságot, hogy nyújtsa be e cikk felülvizsgált változatát".

30 — Lásd: a tagállamok önálló vállalkozóként működő kereskedelmi ügynökökre vonatkozó jogszabályainak összehangolásáról szóló tanácsi irányelvre vonatkozó javaslatról szóló vélemény (HL 1978. C 59., 31. o.), 2.9.10. pont: „A [Gazdasági és Szociális] Bizottság azt javasolja, hogy a 35. cikk (2) bekezdéséből a 21. cikk (4) bekezdésére való utalást töröljék, a 35. cikk (2) bekezdését pedig úgy értelmezi, hogy a szerződésben részes feleknek áll jogában eltérni a 35. cikk (1) bekezdésében meghatározott kötelező rendelkezésektől."

31 — Lásd: a tagállamok önálló vállalkozóként működő kereskedelmi ügynökökre vonatkozó jogszabályainak összehangolásáról szóló tanácsi irányelvre vonatkozó javaslat bizottsági módosítása (a Bizottság részéről 1979. január 29-én az EGK 149. cikkének (2) bekezdése alapján a Tanácshoz benyújtva) (HL 1979. C 56., 21. o.).

32 — Lásd még, például: Fock, T.: Die europäische Handelsvertreter-Richtlinie, Nomos Verlagsgesellschaft, Baden-Baden, 2001., 19. o.

33 — A kereskedelmi ügynöknek az ügynöki szerződés megszűnése után nyújtandó kártalanításról vagy kártérítésről.

34 — A 86/653 irányelv 17. cikkében említett kártalanítás vagy kártérítés alóli kivételekről.

35 — Ezzel összefüggésben lásd még: Müller-Graff, P.-Chr, „Allgemeines Gemeinschaftsprivatrecht", in Gebauer, M./ Teichmann, Chr. (szerk.), *Europäisches Privat- und Unternehmensrecht (Enzyklopädie Europarecht, Band 6)*, Nomos, Baden-Baden, 2014., 69–151. o., a 43. és az azt követő pontokban.

56. Az irányelv – amelyet 1986-ban fogadtak el a jelenlegi EUMSZ 53. cikk (1) bekezdése [36] és EUMSZ 115. cikk [37] alapján – belső logikája az volt, hogy egyenlő versenyfeltételeket teremtsen a belső piacon tevékenységét kereskedelmi ügynököket igénybevételével végző megbízóknak: az üzletbe való befektetés és annak folytatása érdekében a megbízóknak tudniuk kellett, milyen szabályok vonatkoznak rájuk az általuk megbízott kereskedelmi ügynökök kártérítését és díjazását illetően.

57. Ezt a belső piaci logikát véleményem szerint nem vonta kétségbe a Bíróság későbbi állandó ítélkezési gyakorlata, amely szerint az irányelv olyan kötelező [38] szabályokat hoz létre, amelyek a kereskedelmi ügynök javára *minimális* védelmet biztosító követelményeket írnak elő, [39] hogy az irányelv egyebek mellett *védeni* próbálja a kereskedelmi ügynököket a megbízójukkal való jogviszonyban. [40]

58. A fentiekből arra következtetek, hogy az irányelv csupán azon helyzetekre irányul, amelyekben a kereskedelmi ügynök a belső piacon folytat tevékenységet. A döntő tényező ezért az ügynök tevékenysége és nem a megbízó székhelye. [41]

59. A Handelsagentuurwet 27. cikkének értelmezése során a nemzeti bírónak ezért a következőket kellene mérlegelnie: a 86/653 irányelv szerint ennek a rendelkezésnek olyan helyzetekre kell kiterjednie, amelyekben a kereskedelmi ügynök tevékenységét Belgiumban vagy a belső piacon belül máshol fejti ki. A 86/653 irányelv szerint azonban egy ilyen rendelkezésnek nem kell kiterjednie a belső piacon kívüli helyzetre. Így az olyan kérdés megválaszolását, hogy a belga hatóságok szerint a Handelsagentuurwet 27. cikke vonatkozik-e a belső piacon kívüli helyzetekre, az irányelv nem tűzte ki célul.

6. Javasolt válasz:

60. A kérdés első felére adott válaszom ezért az, hogy a 86/653 irányelv 17. cikke a belső piacon tevékenységet végző kereskedelmi ügynök kötelező védelmét írja elő. Nem ellentétes ezzel a rendelkezéssel az a tagállami jogszabály, amely szerint a belső piacon kívül tevékenykedő kereskedelmi ügynököt ez a védelem nem illeti meg.

C – *A kérdés második része – a társulási megállapodásról és a kiegészítő jegyzőkönyvről*

61. Úgy értelmezem, hogy „társulási megállapodás rendelkezései”, amelyre a kérdést előterjesztő bíróság kérdésében utal, a társulási megállapodás 14. cikkét és a kiegészítő jegyzőkönyv 41. cikkét jelenti.

62. Az Agro írásbeli észrevételeiben ezenkívül a társulási megállapodás 9. cikkére is hivatkozik.

36 — Akkor az EGK 57. cikk (2) bekezdése.

37 — Akkor EGK 100. cikk. Ez a rendelkezés egyhangú szavazást ír elő a Tanácson belül. Az irányelv elfogadását megelőzte az Egységes Európai Okmány, amely 1987. július 1-jén lépett hatályba, és egy új rendelkezést iktatott be, az EGK 100a. cikket (EUMSZ 114. cikk).

38 — Lásd: 2000. november 9-i Ingmar-ítélet (C-381/98, EU:C:2000:605, 21. és 22. pont); 2006. március 23-i Honyvem Informazioni Commerciali ítélet (C-465/04, EU:C:2006:199, 22. és 34. pont); 2013. október 17-i Unamar-ítélet (C-184/12, EU:C:2013:663, 40. pont).

39 — Lásd például: 2013. október 17-i Unamar-ítélet (C-184/12, EU:C:2013:663, 52. pont). Lásd még: Rott-Pietrzyk, E., *Agent Handlowy – Regulacje Polskie i Europejskie*, C.H. Beck, Varsó, 2006., 68. o.

40 — És evégett egyebek mellett megállapítja az ügynöki szerződés megkötésének és megszűnésének szabályait (az irányelv 13–20. cikke). Lásd: 1998. április 30-i Bellone-ítélet (C-215/97, EU:C:1998:189, 13. pont); 2000. november 9-i Ingmar-ítélet (C-381/98, EU:C:2000:605, 20. és 21. pont); 2006. március 23-i Honyvem Informazioni Commerciali ítélet (C-465/04, EU:C:2006:199, 19. és 22. pont); 2008. január 17-i Chevassus-Marche-ítélet (C-19/07, EU:C:2008:23, 22. pont); 2009. március 26-i Semen-ítélet (C-348/07, EU:C:2009:195, 14. pont).

41 — Következésképpen, amennyiben a kereskedelmi ügynök tevékenységét nem csak Törökországban, hanem mondjuk Görögországban is gyakorolná, akkor belső piaci helyzetről beszélhetnénk.

1. A társulási megállapodás 14. cikke és a kiegészítő jegyzőkönyv 41. cikkének (1) bekezdése

63. A társulási megállapodás 14. cikke kimondja, hogy a Szerződő Felek „megállapodnak abban, hogy [EUMSZ] 55., [EUMSZ] 56. és [EUM-Szerződés] 58–65. cikk szolgál iránymutatásul a szolgáltatásnyújtás szabadságára vonatkozó, az egymás között fennálló korlátozások megszüntetésének megvalósításához” [nem hivatalos fordítás]. A kiegészítő jegyzőkönyv 41. cikkének (1) bekezdése olyan rendelkezést tartalmaz, amelyet úgynevezett „standstill” záradéknak nevezünk, amikor kimondja, hogy a Szerződő Felek „tartózkodnak attól, hogy egymás között új korlátozásokat vezessenek be a letelepedési joggal és a szolgáltatásnyújtás szabadságával kapcsolatban”.

64. Az Agro azt állítja, hogy ebben az esetben egy belga cég által megbízott török kereskedelmi ügynök szolgáltatásnyújtási szabadságát korlátozzák, mivel ez a kereskedelmi ügynök nem részesül ugyanolyan védelemben a 86/653 irányelv alapján, mint egy belső piacon tevékenykedő kereskedelmi ügynök.

65. E tekintetben a következő észrevételeket kell tenni.

66. Egy olyan kereskedelmi ügynök, mint az Agro nem hivatkozhat az EUMSZ 56. cikkhez hasonló módon a társulási megállapodás vagy a kiegészítő jegyzőkönyv alapján a szolgáltatásnyújtás szabadságához való alanyi jogára.

67. A társulási megállapodás 14. cikke és a kiegészítő jegyzőkönyv 41. cikke nem egyszerűen csak átülteti az 56. cikket egy EU–Törökország közötti helyzetre. Az EUMSZ 56. cikk az uniós tagállamok közötti fejlettebb és mélyebb szintű integrációt ír elő a belső piacon belül, amely messze meghaladja a társulási megállapodás és a kiegészítő jegyzőkönyv rendelkezéseiben meghatározott szintet.

68. A társulási megállapodás 12. cikkét [42] és 13. cikkét [43] illetően a Bíróság már kimondta, hogy egyik sem rendelkezik közvetlen hatállyal, mivel nem kellően pontos és és feltétel nélküli rendelkezések. [44] Nem lehet más álláspontra jutni a társulási megállapodás 14. cikke esetében sem, amely szinte szó szerint megegyezik a 12. és 13. cikkel. Sőt, ahogy a Bíróság a Demirkan-ítéletben kimondta, a társulási megállapodás 14. cikkében az „iránymutatásul” szó használata nem arra kötelezi a szerződő feleket, hogy a Szerződésnek a szolgáltatásnyújtás szabadságára vonatkozó rendelkezéseit, vagy az ezek végrehajtása érdekében elfogadott rendelkezéseit önmagukban alkalmazzák, hanem csupán arra, hogy azokat iránymutatásként vegyék figyelembe az ezen megállapodás célkitűzéseinek megvalósítása érdekében elfogadandó intézkedéseknél. [45]

69. A kiegészítő jegyzőkönyv 41. cikkének (1) bekezdését illetően, míg a Bíróság azon az álláspontón van, hogy ez a rendelkezés főszabály szerint közvetlenül alkalmazható, [46] ez csak akkor történt meg, amikor török állampolgárok megpróbáltak letelepedni vagy szolgáltatást nyújtani *az Európai Unióban*. Ahogy fentebb láttuk, itt nem erről van szó. Sőt, tekintettel a kiegészítő jegyzőkönyv 41. cikkének (1) bekezdésében szereplő „standstill” záradékra a Bíróság – az állandó ítélkezési gyakorlatra támaszkodva – a Demirkan-ügyben megállapította, hogy magának a megállapodásnak az ilyen értelmű kifejezett rendelkezései hiányában a belső piacra vonatkozó uniós jogi rendelkezéseknek – beleértve a Szerződés rendelkezéseit – adott értelmezés nem alkalmazható automatikusan analógia útján az Unió és valamely harmadik állam közötti megállapodás értelmezésére. [47]

42 — A munkavállalók szabad mozgásáról.

43 — A letelepedés szabadságáról.

44 — A társulási megállapodás 12. cikkét illetően lásd: 1987. szeptember 30-i Demirel-ítélet (12/86, EU:C:1987:400, 23. pont), valamint a társulási megállapodás 13. cikkét illetően: 2000. május 11-i Savas-ítélet (C-37/98, EU:C:2000:224, 42. és 45. pont).

45 — Lásd: 2013. szeptember 24-i Demirkan-ítélet (C-221/11, EU:C:2013:583, 45. pont).

46 — Lásd: 2000. május 11-i Savas-ítélet (C-37/98, EU:C:2000:224, 54. pont); 2003. október 21-i Abatay és társai (C-317/01 és C-369/01, EU:C:2003:572, 58. pont).

47 — Ez összhangban van az 1982. február 9-i Polydor és RSO Records ítélettel (270/80, EU:C:1982:43, 16. pont). Lásd még: 2013. szeptember 24-i Demirkan-ítélet (C-221/11, EU:C:2013:583, 44. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

70. A Bíróság a Demirkan-ítéletben kimondta, hogy „a kiegészítő jegyzőkönyv 41. cikke (1) bekezdésének célja, valamint e rendelkezés háttere alapvetően eltér az EUMSZ 56. cikk hátterétől, többek között, ami e rendelkezéseknek a szolgáltatásnyújtást igénybe vevőkre való alkalmazhatóságát illeti” [48]. Igaz, hogy a Demirkan-ügy egy némileg szélsőséges helyzetre vonatkozott, amikor is egy török állampolgár a szolgáltatásnyújtás passzív szabadságára akart támaszkodni, hogy a vízumkötelezettség alól mentesüljön. Nem meglepő módon a Bíróság azt állapította meg, hogy a kiegészítő jegyzőkönyv 41. cikkének (1) bekezdésével összefüggésben a szolgálatásnyújtás szabadsága nem foglalta magában a Luisi és Carbone [49] ügyben kialakított ítélkezési gyakorlat szerinti passzív szolgáltatás szabadságát. [50] Ugyanakkor nyilvánvaló, hogy a Demirkan-ügyben tett megállapítások a jelen ügyre is vonatkoznak.

2. A társulási megállapodás 9. cikke

71. A társulási megállapodás 9. cikke alapján a „Szerződő Felek elismerik, hogy a megállapodás hatálya vonatkozásában – azon különleges rendelkezések sérelme nélkül, amelyek a 8. cikk alapján meghozatalra kerülhetnek – [az EUMSZ 18. cikkben] rögzített elvnek megfelelően tilos az állampolgárság alapján történő bármely megkülönböztetés.” [nem hivatalos fordítás]

72. E rendelkezés szövege igen egyértelmű. A „megállapodás hatálya” alatt kell lenni. Azonban éppen ez nem mondható el a szóban forgó ügyről. Nincs szó a szolgáltatások szabad mozgásáról, sőt a 86/653 irányelv sem alkalmazandó.

73. Következésképpen az EUMSZ 18. cikkhez hasonlóan társulási megállapodás 9. cikkére sem lehet önmagában hivatkozni.

3. Javasolt válasz:

74. Ezért a kérdés második részére azt a választ javaslom, hogy sem a társulási megállapodással, sem a kiegészítő jegyzőkönyvvel nem ellentétes az a tagállami jogszabály, amelynek értelmében a 86/653 irányelv szerinti védelem csak az üzleti tevékenységük fő helyével az adott tagállamban rendelkező kereskedelmi ügynökökre alkalmazandó, és nem alkalmazható abban az esetben, ha a megbízó székhelye az adott tagállamban, a kereskedelmi ügynök székhelye és tevékenységének helye pedig Törökországban található.

IV – Végkövetkeztetések

75. A fenti megfontolások alapján azt javaslom, hogy a Bíróság a Rechtbank van Koophandel (genti kereskedelmi bíróság) előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésére a következőképpen válaszoljon:

A tagállamok önálló vállalkozóként működő kereskedelmi ügynökökre vonatkozó jogszabályainak összehangolásáról szóló, 1986. december 18-i 86/653/EGK tanácsi irányelv 17. cikke a tevékenységét a belső piacon végző kereskedelmi ügynök kötelező védelmét írja elő. Nem ellentétes ezzel a rendelkezéssel az a tagállami jogszabály, amely szerint a belső piacon kívül tevékenykedő kereskedelmi ügynököt ez a védelem nem illeti meg.

Sem az Európai Gazdasági Közösség és Törökország közötti társulás létrehozásáról szóló, egyrészről a Török Köztársaság, másrészről az Európai Gazdasági Közösség tagállamai és a Közösség által 1963. szeptember 12-én Ankarában aláírt, a Közösség nevében az 1963. december 23-i 64/732/EGK tanácsi határozattal megkötött, jóváhagyott és megerősített megállapodással, sem az 1970. november 23-án

48 — Lásd: 2013. szeptember 24-i Demirkan-ítélet (C-221/11, EU:C:2013:583, 49. pont).

49 — Lásd: 1984. január 31-i Luisi és Carbone ítélet (286/82 és 26/83, EU:C:1984:35, 10. pont).

50 — Lásd: 2013. szeptember 24-i Demirkan-ítélet (C-221/11, EU:C:2013:583, 62. pont).

Brüsszelben aláírt, a Közösség nevében az 1972. december 19-i 2760/72/EGK tanácsi rendelettel megkötött, jóváhagyott és megerősített kiegészítő jegyzőkönyvvel nem ellentétes az a tagállami jogszabály, amelynek értelmében a 86/653 irányelv szerinti védelem csak az üzleti tevékenységük fő helyével az adott tagállamban rendelkező kereskedelmi ügynökökre alkalmazandó, és nem alkalmazható abban az esetben, ha a megbízó székhelye az adott tagállamban, a kereskedelmi ügynök székhelye és tevékenységének helye pedig Törökországban található.